

A Hunyadi-történet leoglavai szála a 19. században

Fabó Edit

tudományos munkatárs, Magyarágkutató Intézet

KIVONAT

Corvin János alakja legalább annyira – ha nem jobban – foglalkoztatta a közvéleményt, mint manapság. A tanulmány azt mutatja be, hogy a Corvin János és fia, Kristóf leoglavai nyughelye körüli érdeklődés hogyan csapódott le a sajtóban és a tudományos életben. A felröppenő híreknek, tudósításoknak köszönhetően rávetült a figyelem az apa, a legendás Mátyás király árnyékába szoruló uralkodói sarjra, s akinek kibontakozását elsősorban a Mátyás-korabeli hazai előkelőségek lehetetlenítették el. Corvin János történelmi jelentősége inkább Bosznia-Hercegovina térségében értékelődött fel, különösen a 19. században ébredő nemzeti történelmi tudatban. Azonban a magyarországi tudósok az időszak legkorszerűbb tudományos ismeretei szintjén, annak is élvonalbeli képviselői eredtek a Hunyadi-utódok nyomába. Emellett sokuknak volt hitelt érdemlő értesülésük, de az nem vált részévé a kezük közül kikerülő szakirodalomnak, s ha nincs egy elszánt életrajzíró, örökre feledésbe merültek volna. Továbbá keserű tanúsága a kutatásnak azzal a – köztudott – szomorú ténnyel való szembesülés, hogy a magyar levéltári állományban pótolhatatlan hézagok keletkeztek a különböző háborús károk következtében. Bár a 19. századi leoglavai sírbontásoknak maradtak elvarratlan szála, mégis a kitartó nyomozás mehozta az eredményt.

KULCSSZAVAK: Corvin János, Corvin Kristóf, Lepoglava, Török Aurél, antropológia, Bosznia, Horvátország

Corvin János emléke élénkebben élt a 19. századbéli köztudatban, mint manapság, a harmadik évezred elején. Jókai Mór akkor még Fráter Györgyről 1893-ban írott, egyik leginkább méltatott történelmi regényében bátran megjelenítette a herceg közismert vadászszenvendélyének adomás elemeit.¹

Mátyás király egyetlen fiának nem sikerült betöltenie azt a szerepet, amelyhez még az apa, maga Mátyás komoly reményeket fűzött, s ezért mindent elkövetett, hogy uralkodói sarját a trónhoz segítse. Corvin Jánoson azonban kifogtak a nagyurak intrikái, melyek kifogták őt a hatalomból, így nem vehette át a neki szánt királyi méltóságot, viszont őt tették meg Bosznia uralkodójának, valamint 1495-től 1499-ig övé lett a horvát báni tisztség is. Kétszer nősült. Első, Sforza Bianca Máriával kötött házassága – főleg az egyre bizonytalanabb trónesélyek miatt – nem teljesedett be, de második, Frangepán Beatrixszal kötött érvényes frigyéből három gyermek született: egy leány, Erzsébet és két fiú, Kristóf és Mátyás, s közülük egyikük sem érte meg a felnőttkort. Mivel Corvin János nem volt, és az ellenséges környezet miatt nem is válhatott olyan erőteljes egyéniséggé, mint édesapja, az alig több, mint három évtizedes életútján nem hagyhatott hátra olyan kiemelkedőt vagy meghatározót, amely miatt a magyar történelmi emlékezet őt külön – saját érdemei miatt is – számontartaná.²

Mátyás király árnyékában

A reneszánszt is beragyogó királyi apa uralkodásának fénye még a későbbi századokat is megvilágította úgy, ahogy történt ez a 19. században is. Hiszen az iparosodó társadalomnak, valamint nagytőkéseinek és arisztokráciájának az ideálját a reneszánsz jelentette. Nyugat-Európa tőkés vállalkozói ennek szellemében gyűjtötték vagyonukat, és a külsőségekben is ennek megjelenítésére törekedtek. A művészetben „neoreneszánsznak” nevezett stílus tekintélyes irányzatot képviselt, a megrendelők és kivitelezők szívesen fordultak főleg olasz előképekhez. Magyarországon pedig ez a fénykor Mátyás király uralkodásának időszakára esett, így a kiegyezés után kibontakozó gazdasági változások nagy lehetőségekkel kecsegtettek, azaz úgy tűnt, hogy az ipari társadalom a fejlett technikai eszközök révén a reneszánsz világát idéző, illetve azt túlszárnyaló teljesítményre képes. Még Ferenc József is így fogalmazta meg intencióit, amikor 1884-ben kifejtette óhaját a Budavári Királyi Palota bővítését illetően, miszerint „az mind a kényelem, mind a műizlés magasabb igényeinek megfelelően, s amennyire lehetséges, megközelítse Mátyás király palotájának fényét”.³

1 Jókai 1898, 42–44.

2 Hunyadi Corvin János. *Vasárnapi Ujság*, 42. (1895. január 27.) 4. sz. 54–55.

3 Bobula János: A királyi várpalota Budán. *Vasárnapi Ujság*, 32. (1885. április 5.) 14. sz. 222.

A tudósok, hivatásszerűvé váló történettudomány magyarországi képviselői különösen a hazai történelem viszontagságos évszázadai miatt elszántan kutattak minden fellelhető tárgyi emlék és forrás után azért, hogy az emlékezet homályát minél inkább eloszlassák, valamint a hiányzó réseket kitöltsék.⁴ A 15-16. századra datált relikviák sokszor megkapták a „Mátyás-korabeli” jelzőt, amely a 19. században egyúttal a minőségre és az igényességre is utalt. Mátyás kapcsán is elindult a szisztematikus feltáró munka, amely, többek között, kiterjedt a Bibliotheca Corviniana megmaradt darabjainak feltérképezésére (lásd Csontos János, Ipolyi Arnold, Kubinyi Ferenc, Henszlmann Imre munkásságát). S emellett voltak váratlan fordulatok is. A király egy gazdag aranyhímzésű miseruhát ajándékozott a Boszniában lévő fojnyci ferences kolostornak, ám az adományozás bizonyosságát kikezdte a múlt idő. 1876 táján felfigyeltek a miseruhára, viszont az addig hasonló vélelmek miatti csalódások miatt a kétségek is fennmaradtak. Mígnem az 1880-as évek közepén egy egykorú trónkárpit elő nem került egy főúri családi gyűjteményből, s a kárpit, valamint a miseruha azonos díszítései minden addigi kétséget kizártak.⁵ A történészeket lelkesítette a váratlan felfedezés, hiszen a Mátyás udvarának mívségét övező legendárium hitelességét látták igazolódni.

A miseruha talán nem véletlenül maradt fenn Bosznia-Hercegovina területén, hiszen ide költözött Corvin János, innen nyerte tényleges hitvesét, majd végül ő maga is ide – a lepoglavai pálos kolostor templomába – temetkezett. A Zágrábtól nem messze, északra fekvő helység minden valószínűség szerint a Szent János-kápolna után (Schönhaupt) kapta nevét, a Cilleiek támogatásával a pálos rend egyik központjává nőtte ki magát. A Corvinsalád is gyarapította a rend kincstárát. II. József szekularizációs intézkedései nyomán a rendet feloszlatták, s 1855-től az épületben férfi fegyintézetet működtettek.⁶

A 19. században azonban nemcsak a magyarság számára volt fontos a történeti gyökerek felkutatása, hanem más népek – köztük a horvátok – is meg akarták szilárdítani történeti emlékezetüket, hogy dokumentálhassák a létüket alátámasztó történelmi múltat. A horvátok nemzetként történő önmeghatározása, az önálló kultúrát képviselő nép megjelenítésének mintájában követték a magyar példát. A nemzetkovácsoló közszereplőket mozgalmároknak nevezték, akik viszont sokszorosan kötődtek a monarchiabeli magyar közigazgatási, oktatási rendszerhez, és szintén a nyelvben találták meg a nemzetegyesítő tényezőt, valamint a magyarhoz hasonló közművelődési közintézményeket állítottak fel. A Balkánon azonban különböző szláv népesség fordul elő, ezért a horvátok, hogy minél több délszláv népet vonjanak be a folyamatba, az egykori őslakos illírek nevével fémjelezve, megteremtették az illír mozgalmat.⁷ A múltból felgöngyölt szálak pedig ugyancsak kapcsolódtak a magyar történelemhez. Így vetült a figyelem az elhantolt Corvin Jánosra és fiára, Kristófra az 1880-as évek-

4 A Hunyadiakra vonatkozóan lásd Teleki 1852–1863; Fraknoi 1890.

5 Hampelné 1887.

6 Mezey 2018, 522–523.

7 Lukács 2013, 9–11.

ben, valamint napjainkban is a szerző egy Mátyásról szóló írás anyaggyűjtésekor, amikor újfent feltűntek a 19. századi újságok híradásai.⁸

A lepoglavai sír megbontása

1881-ben Ognjeslav Utješenić horvát politikus és író, az illír mozgalom vezetője Martinuzziról (Fráter Györgyről) szóló könyvében tett említést a Corvin-sírról, miszerint néhány magyar úr értékes kincseket hozott volna el a sírból, s amelyek talán a [magyar?] nemzeti múzeumba kerültek.⁹ S ezt sejtésszerűen meg is erősítette a *Fővárosi Lapok* ismeretterjesztő írása, ami megismételte Utješenić értesülését.

„Ugy látszik, nem maradt fenn Corvin Jánosról semmiféle egyéb ereklye. Itt legalább nincs, – kardját, mint Utiesenović Og, a »Martinuzzi élete« című munkája 22-dik [!23] lapján állítja, századunk negyvenes éveiben néhány itt járt magyar ur vitte magával Pestre s így ez, meglehet, a nemzeti múzeumba került.”¹⁰

A napilapokban nincs arra vonatkozó adat, hogy az ellenőrizetlen információnak valaki utána járt volna. 1884-ben vett újabb fordulatot az ügy, mert Kukuljević Iván [Ivan Kukuljević Sakcinski] horvát akadémikus éppen készülő munkájához¹¹ szándékozott fényképes illusztrációt közölni a sírról (a kriptáról, az elhunytakról). S ekkor ezt a fejleményt (zágrábi forrásokra hivatkozva) a magyar sajtó is megszellőztette, illetve a horvát nemzeti múzeum helyett már mindenki a magyar nemzeti múzeumra utalt, mert még a horvátok némelyike is ezt vélte tudni.

„Corvin János sirja felől az Agr. Ztg. [Agramer Zeitung] a következőket írja: A mult hó végén Kukuljevics Iván, a magyar tudományos és délszláv akadémia tagja felkérte Tauffer Emil urat, a lepoglavai orsz. fegyintézet igazgatóját, hogy az odával plébaniatemplomban eltemetett történeti személyek, főleg Corvin János sirját fényképeztesse le s a képeket küldje meg az akadémiának, hogy ez azokat egy most készülő műben kiadhassa. Tauffer ur a plébánossal megbeszélvén a dolgot, a lelkész elbeszélte, hogy régebben már kibontották Corvin János sirját s abból egy arany karperereczet [!sic] (narékvicza), két arany pénzt, néhány ezüst gombot s egy vadászkest vettek ki.

8 Fabó 2021.

9 Utješenić 1881, 23.

10 Varasdi: Lepoglava. *Fővárosi Lapok*, 1881. május 18. 644–645.

11 Kukuljević Sakcinski 1885.

Hogy az egykori horvát bán hamvai majdan ne legyenek kegyeletlenül kezeknek kiadva: Tauferék elhatározták, hogy a sirt kibontják, a mi mult hó 27-én az említettek és dr. Eisenbacher Ferencz jelenlétében meg is történt. A súlyos sirkő eltávolítása után konstatálták, hogy a kifalazott sir 185 centiméter hosszú, 55 centiméter széles és 156 centiméter mély, tehát csak ép akkora, hogy egy felnőtt ember teste elfér benne, fölötte pedig egy gyermekkoporsó. Az alsó téglasorok feketék, a felsők pedig vörösek, bizonyságául annak, hogy a sirt már egyszer renoválták. Az üreg fehekén vakolat és elkorhadt tölgyfa törmeléke volt, hamuval egyetemben. A sirnak a főoltár felé eső részében találták meg az 1504-ben elhunyt Corvin János koponyáját, melyen (megfelelően a Mátyás király fia történelmileg megállapított korának) még nincsenek összeforrva a varratok. Meg van még a csontváz egy része is, valamint a kis Corvin Kristófnak, János fiának a koponyája, melynek fejlettségi stádiuma a nyitott varratok, megfelelnek e gyermek ösmeretes korának. Tauffer Emil és társai rögtön belátták, hogy e kegyeletet érdemlő hamvak mostani helyökön csakhamar el fognának enyészni, elhatározták tehát, hogy a maradványokat erős, felülről czinkkel kiöntött és kaucsuk segítségével légállón elzárt tölgyfakoporsóba fogják tenni s vagy a templomba helyezik el, vagy pedig oda, a hova esetleg a kormány rendeli. A hamvakat egyelőre gondosan összegyűjtve két szekrényben helyezték el a templomban.¹²

A tudósítást a *Vasárnapi Ujság* csaknem szó szerint átvette.¹³ Kukuljević munkájába végül is nem kerültek fényképek,¹⁴ viszont feltüntette Corvin János és felesége Frangepán Beatrix a lepoglavai kolostornak adományozott értéktárgyak listáját.¹⁵ Tauffer Emil, a börtönigazgató, az utódintézményének vezetője az 1870-es sírbontásról valószínűleg nem tudhatott, hiszen csak később, 1873-ban kerülhetett át Lipótvárról Lepoglavára.¹⁶ Így az eset 1884-ben jutott tudtára, amikor a megkeresés miatt intézkednie kellett. 1884. május 27-én a fegyház orvosa, dr. Eisenbacher Ferenc¹⁷ jelenlétében, ő is újfent megnyitatta a sirt, majd az újratemetést is felügyelte, s ekkor került az elhunyt apa és fia közös tölgyfakoporsóba.¹⁸

A sír legvalószínűbb – s eddigi legteljesebb – történetét Schönherr Gyula 1894-es és 1905-ös munkája tárta fel.¹⁹ Ezzel a 19. századi történetírásnak sikerült kitöltenie a Corvin János életét feltáró szakirodalmi hiányt. Ám feltűnő, hogy ő is olykor feltételezhetően szóbeli közlésekre, vagy a szóbeli ismeretátadás tényével alátámasztott forrásokra hivatkozott. Vagyis volt néhány beavatott, szavahihető történész, akinek volt némi töredékes információ-

12 Corvin János sírja felől. *Eger*, 23. (1884. június 12.) 24. sz. 221.

13 Mátyás király fiának hamvairól. *Vasárnapi Ujság*, 31. (1884. június 15.) 24. sz. 384.

14 Ua.

15 Kukuljević Sakcinski 1885, 43.

16 Megyery 1905, 464.

17 KSH 1906, 473.

18 Schönherr 1894, 310.

19 Schönherr 1894; Schönherr 1905.

ja a lepoglavai sírhelyről, de munkásságukba mégsem tudták beépíteni, mert a folyó kutatásaihoz csak nagyon lazán vagy érintőlegesen is alig kapcsolódhattak a Corvin Jánoshoz és Kristófhöz fűződő adalékok. Viszont Schönherr Gyula, az alapos és lelkiismeretes történész minden, a Corvinok tárgyában előkerülő forrást, közlést összegyűjtött, és közreadott.

Tehát, a lepoglavai Corvin-sírt többször megnyitották különböző okokból, elsősorban állagmegőrző céllal. A 19. században először 1824-ben Esterházy János emeltette fel a padlószintről az eredeti sírfedlapot, s azt az oltár oldalába rakatta az apának és a fiának állított egy-egy emléktáblával, vélhetően egy korábbi emléktábláról fennmaradt szöveggel.²⁰ Ekkor vélhetően még nem nyitották ki a sírt, mert erre még Schönherr sem utalt. Érdekes módon a történész csak két 19. századi sírbontásról írt: az 1870. és 1886. évről, azonban – az egykorú sajtóban olvasható – 1884. évi beavatkozás tényét viszont nem ismerte, és ezért nem is említette.²¹ Tehát lábjegyzetbeli kitérőben írta meg, hogy magát a sírt, valamint a koporsót először 1870-ben báró Rauch Levin horvát bán bontathatta meg azért,²² hogy az értéke-
sebb sírmellékleteket (a későbbi sajtóhírek szerint arany karperecet – Schönherr munkája alapján aranygyűrűt –, két aranypénzt, néhány ezüstgombot, vadászkest) biztonságba helyezze, s amelyek feltehetően az akkori zágrábi horvát nemzeti múzeumba kerülhettek.

A történész szerinti második, de valójában harmadik sírbontás alkalmával, 1886-ban Török Aurél végezte el az emberi maradványainak alapos, tudományos vizsgálatát,²³ ez pedig az erről közölt fényképes dokumentáció szerint 1886 júliusában történt meg.²⁴ Az általa dedikált felvételek megtekinthetők voltak a budapesti egyetem antropológiai múzeumában, s még az 1890-es években is elérhetőek voltak ott.²⁵ (Török Aurél munkásságában cím alapján nem lehet beazonosítani, hogy hol írt Corvin János és Kristóf földi maradványairól végzett vizsgálatairól, de Schönherr Gyula és Neparáczi Endre is hivatkoznak rá.) A felvételek még megvoltak a Természettudományi Múzeum könyvtári fotótárában,²⁶ azonban az 1970-es évek végén ezt az állományt felszámolták, és napjainkban próbálják rekonstruálni, azaz a *Művészettörténeti Értesítő*ben 1977-ben ismertetett képek jelen pillanatban nincsenek meg a gyűjteményben.

Viszont a Török Aurél-féle fonalat követve, Bartucz Lajos antropológus kéziratos hagyatékában, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Kézirattárában megtalálható Török Aurél Corvin János és fia, Kristóf csontvázán végzett mérései, kéziratos feljegyzései és az ezekhez tartozó fényképfelvételek is.²⁷ A pálliumok 5 felvételt őriznek koponyákról: Corvin Kristóféról jobb- és baloldali nézetűt, egy előlnézetit; Corvin Jánoséról

20 Schönherr 1894, 300.

21 Schönherr 1905, 114.

22 Schönherr 1894, 310.

23 Schönherr 1894, 22.

24 Balás 1977, 286.

25 Schönherr 1894, 310.

26 Balás 1977.

27 Török 1886a; Török 1886b. – Az útbaigazításért köszönet illeti dr. Neparáczi Endrét.

egy jobboldali és egy előlnézeti képet.²⁸ S így erősen valószínűsíthető, hogy készülhetett Corvin János koponyájának baloldalát mutató fotó. Tehát, Török Aurél legalább hat fényképpel dokumentálta a vizsgálatait, továbbá az sem kizárható, hogy lehettek még más fényképek is a csontmaradványokról.

A sírmellékletek nyomában

A leopoglavai sírbontást illetően a fellelhető irodalom alapján továbbra is maradtak megválaszolatlan kérdések, azaz hogy milyen tárgyi mellékletet találtak és menekítettek ki a sírból, s az vajon megmaradt-e és megtekinthető-e a mai horvát múzeumi gyűjtemények valamelyik állományában. Kukuljević 1885-ben megjelent munkája sem tartalmazott a leopoglavai kriptá további történetére vonatkozó információt. A hazai kutatásokat a mindenki által ismert körülmények nehezítették.²⁹

A Magyarországon tapasztalt forráshiányok tekintetében már csak egy reménysugár maradt, a korabeli magyar sajtóban is hivatkozott, 1884-es *Agramer Zeitung* felkutatása. Az előzetes tájékozódás alapján kivitelezhetőnek tűnt az újság mikrofilmes kutatása nemzetközi kölcsönzéssel az Országos Széchényi Könyvtáron keresztül. Azonban még ezek a várakozások is majdhogynem túlzónak bizonyultak, mert az érintett lapot és évfolyamait (még) nem fotózták le (mikrofilmre sem). Az ügyben eljáró Országos Széchényi Könyvtárnak azonban a külföldi partnerintézmények felajánlották a célzott kutatást. Az Osztrák Nemzeti Könyvtár (Österreichische Nationalbibliothek) árbecslésénél kedvezőbb volt a Horvát Nemzeti és Egyetemi Könyvtár (Nacionalni i sveučilišna knjižnica u Zagrebu) ajánlata, ezért a szükséges egyeztetést követően az OSZK az utóbbit választotta. Végül a zágrábi könyvtár megtalálta és megküldte az *Agramer Zeitung*nak azt a cikkét, amelyet elsőként az *Eger*³⁰ és

28 A Természettudományi Múzeum Könyvtárának állományából közölt két kép: Corvin Jánosnak és fiának jobboldalnézeti képei. Lásd Balás 1977, 286.

29 Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy ha vannak értékelhető források, azoknak a Magyar Nemzeti Levéltárban kell lenniük. Sajátos körülményt hozott a járványos időszak, mert a korábban megszokott személyes kutatáshoz előre pontosítani kellett a kutatás tárgyát a forrásdokumentumok előkérése miatt. Így a levéltári kutatás a következőkben részletezett okok miatt megmaradt a levelezés szintjén, mert mint kiderült a levéltári források súlyos károkat szenvedtek. Az idevonatkozó állományt az Igazságügyminisztérium, Általános iratai őrizhették a Magyar Nemzeti Levéltárban, amely egy 1956-os (a Margitszigetről leadott lövés okozta) tűzvészben megsemmisült, s erről hivatalos levelet küldtek. Ugyancsak itt pusztulhatott el az egyetemi iratok nagyrésze, köztük régészeti tanszék anyaga, mert – a megkapott telefonos tájékoztatás alapján – az 1950-es évek központosítási törekvéseinek megfelelően ez is oda került. A Levéltárban megnézték a Magyar Kamarai Archívumot is, s azon belül részletesen a Belügyminisztérium Elnöki állományát, de nem találtak releváns dokumentumot, ezt ugyancsak hivatalosan is megerősítették.

30 Corvin János sírja felől. *Eger*, 23. (1884. június 12.) 24. sz. 221.

később a *Vasárnapi Ujság* című hetilap – szözerinti magyar – fordításban átvett. A „Corvin János sírja/Das Grab des Johannes Corvinus” című tudósításon³¹ kívül horvát német nyelvű lapban más idevonatkozó írást nem találtak a kérdéses időszakban.

Minden nehézség ellenére, azonban a kutatás eredményesen záródott. Tisztázódott, hogy a keresett tárgyak annak idején semmiképpen sem kerültek a Magyar Nemzeti Múzeumba, hanem azokat vélhetően az akkori horvát nemzeti múzeum gondjaira bízhatták.³² Minden további, a sír történetére vonatkozó forrás nagy valószínűséggel a horvát levéltárakban lelhető fel. A nyomozás örvendetes és váratlan fejleménye a Török Aurél-féle Corvin-vizsgálati dokumentáció beazonosítása.

A fent ismertetett kutatómunkáról általában elmondható, hogy a hazai levéltárak és könyvtárak nagyon segítőkészek voltak. Külön biztató epizód a jövőre nézve, hogy a (horvát) zágrábi könyvtár munkatársainak rugalmas ügykezelése megkönnyítette a források felderítését.

31 Das Grab des Johannes Corviners. *Agramer Zeitung*, 59. (1884. Juni 5.) 129. Nr., 2. [346.] **(Das Grab des Johannes Corviners.)** *In den letzten Tagen des vorigen Monats richtete das Mitglied der südslavischen Akademie der Wissenschaften und Künste Ivan v. Kukuljević an den Director an den Strafanstalt Lepoglava, Herrn Emil Tauffer das Ersuchen, die in der dortigen Pfarrkirche besindlichen Grab-Monumente berühmter Männer, in besondere jenes des Johann Corvinus, fotografisch abzunehmen und die Fotografien der Akademie einzusenden, damit diese in der Lage sei, in der Abbildungen in dem von der Akademie zu veröffentlichenden Werke herausgeben. Gelegentlich der Besprechung mit dem Pfarrer wurde von diesem die Mittheilung gemacht, dass unter einer früheren Regierung das Grab des Corviners geöffnet worden sei und man demselben ein goldenes Armhand (narukvica), zwei Goldmünzen, einige silberne Knöpfe und ein Jagdmesser entnommen habe. Da nun zu besorgen war, dass die Gebeine des, einem so berühmten Geschlechte angehörigen enstigen kroatischen Banus nicht mit der ihren gebührenden Pietät behandelt wurden, beschloss die zusammenberufene Commission den Grabstein zu heben und das Grab zu untersuchen, was auch am 27. M. unter Zuziehung des Dr. Franz Eisenbacher geschah. Nach Hebung das mehrere Zetner schweren Grabsteines wurde constatirt, dass die ausgemauerte Gruft 185 cm lang 55 cm breit und 156 cm tief ist, also nur Raum für eine ausgewachsene Leiche hat, so dass auf den unteren Sarg nur etwa noch für eine Kindesleiche Platz gewesen wäre. Die unteren Ziegelreihen waren schwarz, die oberen aber roth, ein Beweis, dass die Gruft bereits einmal renovirt worden ist. Der Boden des Grabes war mit etwas Mörtel und theils mit Fischenmoder, theils mit dem Staub der Leichen bedeckt, die Gruft findet sich vor dem Hauptaltar. Im oberen Theile derselben, in der Richtung des Hauptaltars, fand man den Schädel des 1504 verstorbenen Johannes Corvinus normal und, dem geschichtlich bekannten Alter des Verstorbenen entsprechend, die Nähte noch nicht ganz verwachsen. Auch ein Theil Knochen des Sohnes des Verstorbenen, Kristofor Corvinus, welcher 1505 hier beigesetzt wurde, die Nähte noch gar nicht verwachsen, wie es dem bekannten Alter des Kindes entspricht und auch noch Knochenreste dieser Leiche. Überzeugt, dass die gefundenen Überreste, in diesem Zustande belassen, bald vollkommen vermodern würden, und besorgt, dieselben, als so verdienten Geschlechte, den Trägern eines so erlauchten Namens in der Geschichte unseres Vaterlandes angehörig, auch für die Zukunft zu erhalten, wurde beschlossen, die gefundenen Überreste in einen soliden ausgegossenen Kirchensarg unterzubringen und, mit Kautschukunterlage luftdicht verschlossen, entweder in die alte Gruft bezusetzen oder, falls die Landesregierung anders versügen sollte, an anderer geeigneter Stelle zu bestatten. Vorläufig wurden die Überreste sorgfältig gesammelt und die zwei Schränken der Kirche untergebracht.*

32 Azt nem sikerült minden kétséget kizáróan megtudni, hogy valóban a horvát nemzeti múzeumban vannak-e a keresett tárgyak, valamint azt, hogy tételesen milyen tárgyról van szó. De az rendelkezésre áll, hogy a vélt őrzőhely szerinti horvát (*Agramer Zeitung*) – tehát számukra is hitelesnek értékelhető – a forrás közlése lapján nagyjából milyen tárgyak után lehet érdeklődni a horvát nemzeti múzeum mai utódintézményénél, azaz hogy tényleg odakerültek-e, megvannak-e, illetve a többedik levélváltás után meg lehetne kérdezni, hogy tudnak-e fényképet adni róla, esetleg másolatkészítést engedélyeznek-e a tárgyról.

Kitekintés: a Magyarságkutató Intézet és a Hunyadiak

A Magyarságkutató Intézetben folyó kutatások közül a Hunyadiakat érintő feltárásokat övezi az egyik legnagyobb közérdeklődés.

Kásler Miklós közbenjárásával és irányításával 2021. január 14–15-én történt sírfelnyitás és mintavétel nyomán Neparáczki Endre vezetésével 2022. november 14-én közzölték a DNS-kivonás genetikai jellemzőit a Helyion tudományos folyóiratban.³³ 2021. július 22–23-án megrendezték a Hunyadiak és Corvinok című konferenciát a Szépművészeti Múzeumban. 2022. június 3-án a szerző Mátyás dicsősége a főváros fénye. A királyi életmű a *Vasárnapi Ujság* hasábjain címmel adott elő a Sajtó és nyilvánosság a hosszú 19. században című II. Lipták Dorottya-émlékkonferencián az Országos Széchényi Könyvtárban. (A prezentáció írott változata is megjelent 2024-ben.³⁴) 2023-ban Darvas Mátyás és Szekér Barnabás gondozásában megjelentek Mátyás külügyi levelei 1458–1479 közti időszakból latin és magyar nyelvű kiadásban.³⁵ Ugyanez az év április 13-án megtartották az „Akik a hollós címet viselték” című tudományos konferenciát Mátyás születésének 580. és Corvin János születésének 550. évfordulója alkalmából.

A felsoroltakon kívül a Hunyadiakkal kapcsolatosan számtalan ismeretterjesztő írás található az Intézet webes felületein és közösségi oldalain, valamint emléküik felbukkan a munkatársak különböző médiaszerepléseiben.

Hivatkozott irodalom

- Balás 1977.** Balás Anna: Corvin János és Corvin Kristóf csontmaradványainak fényképeiről. *Művészettörténeti Értesítő*, 26. (1977) 3–4. sz. 286–287.
- Darvas–Szekér 2023.** Darvas Mátyás – Szekér Barnabás: *Epistolae Matthiae regis ad externos datae annis 1458–1479 = Mátyás király külügyi levelei 1458–1479*. Magyarságkutató Intézet, Budapest., 2023. (A Magyarságkutató Intézet Kiadványai 58.)
- Fabó 2021.** Fabó Edit: Az igazságos Mátyás megtartó emlékezete. *Magyar Nemzet Online*, Belföld, Mozaik rovata. Közzétéve: 2021. június 1. <https://magyarnemzet.hu/belfold/az-igazsagos-matyas-megtarto-emlekezete-9874178/>
- Fabó 2023.** Fabó Edit: Mátyás dicsősége a főváros fénye. A királyi életmű a *Vasárnapi Ujság* hasábjain. *Magyar Könyvszemle*, 139. (2023) 3–4. sz. 449–473.

³³ Neparáczky et al. 2022.

³⁴ Fabó 2024.

³⁵ Darvas–Szekér 2023.

- Fraknói 1890.** Fraknó Vilmos: *Hunyadi Mátyás király: 1440–1490*. Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1890. (Magyar Történelmi Életrajzok VI. 2.)
- Hampelné 1887.** [Hampel Józsefné (Pulszky Polyxena)] Lubóczy Zs.: Első Mátyás király trónszőnyegei. A foiniczai kazula és a galgóczy kárpit. *Archaeológiai Értesítő*, Új Folyam, 7. (1887) 5. füz. 404–417.
- Jókai 1898.** Jókai Mór *összes művei, LXXXXI. kötet. Fráter György*. I. Révai Testvérek, Budapest, 1898. <https://www.gutenberg.org/files/64750/64750-h/64750-h.htm>
- KSH 1906.** A M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal: *Magyarország tiszti czim- és névtára. XXV. évfolyam*. Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság, Budapest, 1906.
- Kukuljević Sakcinski 1885.** Kukuljević Sakcinski, Ivan: *Beatrica Frankapan i njzin rod*. Dion, Zagreb, 1885.
- Lukács 2013.** Lukács István: Előszó. In: Lukács István (szerk.): *Az illír mozgalom. A horvát nemzeti megújulás kordokumentumai*. ELTE Eötvös József Collégium, Budapest, 2013.
- Megyery 1905.** Megyery István (szerk.): *A magyar börtönügy és az országos letartóztatási intézetek*. Franklin-Társulat, Budapest, 1905.
- Mezey 2018.** Mezey Barna: *A börtönügy 17–18. században. A börtön európai útja*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2018.
- Neparáczky et al. 2022.** Neparáczky Endre et al.: The genetic legacy of the Hunyadi descendants. *Helyion*, 8. (2022) 11 Paper, e11731 <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11731>
- Schönherr 1894.** Schönherr Gyula: *Hunyadi Corvin János 1473–1504*. Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1894. (Magyar történelmi életrajzok).
- Schönherr 1905.** Schönherr Gyula: Corvin János síremléke a lepoglavai plebánia-templomban. In: Forster Gyula (szerk.): *Magyarország műemlékei. 1*. Budapest, 1905. 109–114.
- Teleki 1862–1863.** Teleki József: *A Hunyadiak kora Magyarországon*. 1–12. kötet. Emich Gusztáv Könyvnyomdája, Pesten, 1852–1863.
- Török 1886a.** [Török Aurél]: *Corvin János és Kristóf koponyáinak fényképei*. [Fényképek, 1886]. MTA KIK, Kézirat és Régi Könyvek Gyűjteménye. Ms 4095/357-360.
- Török 1886b.** Török Aurél *mérései Corvin János és Kristóf csontvázán*. [Kézirat, 1886]. MTA KIK, Kézirat és Régi Könyvek Gyűjteménye. Ms 4089/123-125.
- Utješenić 1881.** Utješenić, Ognieslav: *Lebensgeschichte des Cardinals Georg Utješenić genannt Martinusius*. Braumüller, Wien, 1881.

Sajtóforrások

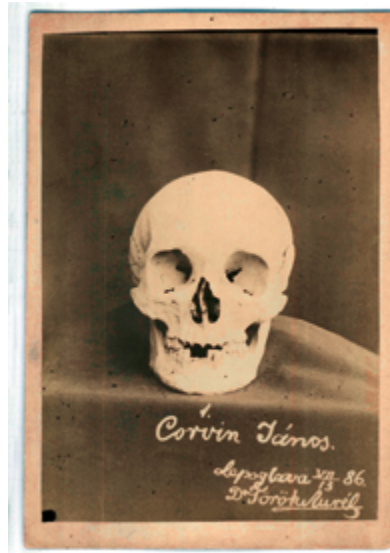
- Bobula János: A királyi várpalota Budán. *Vasárnapi Ujság*, 32. 1885. április 5.) 14. sz. 222.
Corvin János sírja felől. *Eger*, 23. (1884. június 12.) 24. sz. 221.
Das Grab des Johannes Corviners. *Agramer Zeitung*, 59. (1884. Juni 5.) 129. Nr., 2. [346.]

Hunyadi Corvin János. *Vasárnapi Ujság*, 42. (1895. január 27.) 4. sz. 54–55.

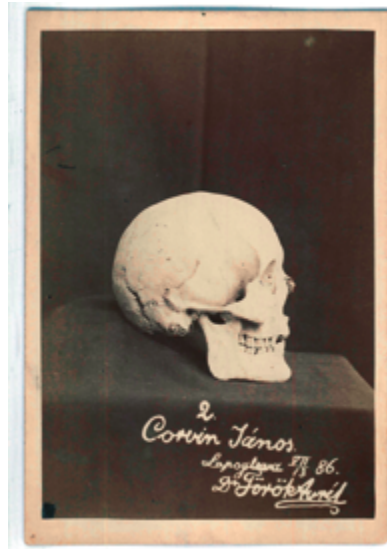
Mátyás király fiának hamvairól. *Vasárnapi Ujság*, 31. (1884. június 15.) 24. sz. 384.

Varasdi: Lepoglava. *Fővárosi Lapok*, 1881. május 18. 644–645.

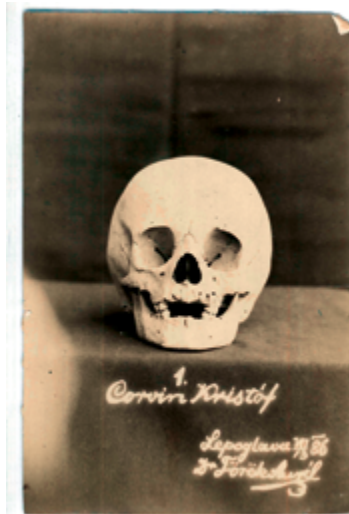
Melléklet

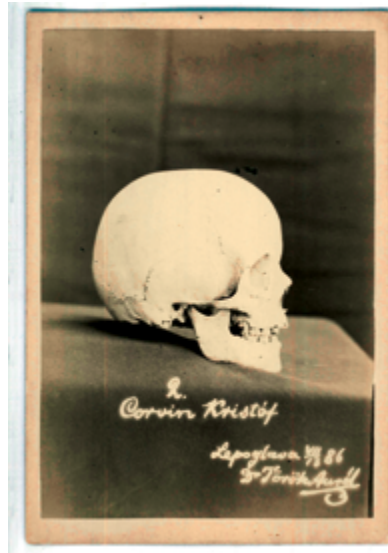
Corvin János koponyájának előlnézeti képe, 1886. július 13-án, Lepoglaván, a kép forrása: [Török Aurél]: *Corvin János és Kristóf koponyáinak fényképei*, [Fényképek, 1886], lelőhely: MTA KIK, Kézirat és Régi Könyvek Gyűjteménye, jelzet: Ms 4095/357-360.

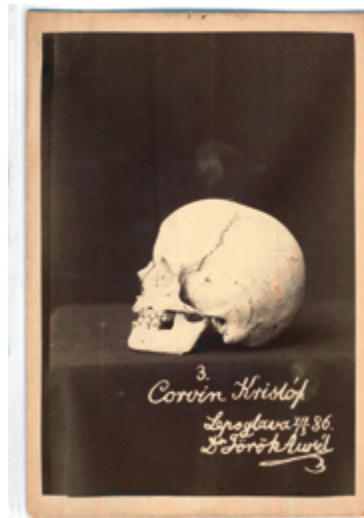
Corvin János koponyájának jobb oldalnézeti képe, 1886. július 13-án, Lepoglaván, a kép forrása: [Török Aurél]: Corvin János és Kristóf koponyáinak fényképei, [Fényképek, 1886], lelőhely: MTA KIK, Kézirat és Régi Könyvek Gyűjteménye, jelzet: Ms 4095/357-360.

Corvin Kristóf koponyájának előlnézeti képe, 1886. július 13-án, Lepoglaván, a kép forrása: Török Aurél mérései Corvin János és Kristóf csontvázán, [Kézirat, 1886], lelőhely: MTA KIK, Kézirat és Régi Könyvek Gyűjteménye jelzet: Ms 4089/123-125.

Corvin Kristóf koponyájának jobb oldalnézeti képe, 1886. július 13-án, Lepoglaván, a kép forrása: [Török Aurél]: Corvin János és Kristóf koponyáinak fényképei, [Fényképek, 1886], lelőhely: MTA KIK, Kézirat és Régi Könyvek Gyűjteménye, jelzet: Ms 4095/357-360.

Corvin Kristóf koponyájának bal oldalnézeti képe, 1886. július 13-án, Lepoglaván, a kép forrása: [Török Aurél]: Corvin János és Kristóf koponyáinak fényképei, [Fényképek, 1886], lelőhely: MTA KIK, Kézirat és Régi Könyvek Gyűjteménye, jelzet: Ms 4095/357-360.

ABSTRACT

The Lepoglava thread of the Hunyadi story in the 19th century

The figure of János Corvin interested the public of the time at least as much – if not more – than it does today. This study describes how the interest in the resting place of János Corvin and his son Kristóf in Lepoglava was reflected in the press and in academic life. Thanks to the news and reports circulating, attention was focused on the royal heir who had been overshadowed by his father, the legendary King Matthias, and whose development was mainly hindered by the Hungarian nobility of the Matthias era. The historical significance of János Corvin was more appreciated in the region of Bosnia and Herzegovina, especially in the national historical consciousness that was awakening in the 19th century.

However, leading Hungarian scholars at the forefront of the most up-to-date scientific knowledge of the period started to trace the Hunyadi descendants. In addition, many of them had credible information, but it did not become part of the literature they authored, and had it not been for a determined biographer, the information would have been consigned to oblivion. Furthermore, the sad and well-known fact that there are irreplaceable lacunae in the Hungarian archives due to the various war damages is a grim testimony to the research. Although there were loose ends left to be tied up in the 19th-century Lepoglava grave openings, persistent investigation has yielded a result.

KEYWORDS: János Corvin, Kristóf Corvin, Lepoglava, Aurél Török, anthropology, Bosnia, Croatia